

KiOs innspill til jordbruksavtalen 2022

Kornbøndenes Interesseorganisasjon er fornøyd med at det ble fremforhandlet en avtale mellom staten og jordbrukets faglag i årets forhandlinger. Ramma for årets jordbruksoppgjør er veldig stor, noe som i stor grad skyldes den ekstraordinært høye kostnadsveksten for næringen, hvor gjødselkostnader igjen skiller seg ut som det enkeltinnsatsmidlet med desidert størst kostnadsvekst. Enkelt illustrert dramatikken i situasjonen så var bytteforholdet mellom gjødsel og korn størrelsesorden 1:1 i 2021 og idag er det over 2:1 etter fremforhandlet økning i målpris.

Kornproduksjon er den enkelt produksjonen i jordbruket som har størst andel av variable kostnader knyttet til gjødsel. Dette sammen med at kornproduksjon var en av de produksjonene med allerede svakest økonomi før årets oppgjør, gjorde at utgangspunktet for økonomien i kornproduksjon inn mot årets oppgjør var utfordrende.

På den annen side var vi forespeilet et godt oppgjør for korn mener vi, både i Hurdalsplattformen som varsler at regjeringen vil ha som mål å øke selvforsyningen med over 10 prosentenheter til 50 og Landbruksministerens løfter om garanti for økonomi i korndyrkingen og matkorndyrkingen spesielt i mars måned.

Korn er helt sentralt i Norges selvforsyning, vel 30% av kaloriene nordmenn spiser stammer fra korn. Dette sammen med korn sine unike lagringsegenskaper, høye energitetthet (kcal vs. vekt) og lave klimaavtrykk, er noen av årsakene til at korn er så sentralt i landbrukspolitikken og dagens nyhetsbilde. **Det vil kort og godt bli umulig å bedre norsk selvforsyning uten en satsing på norsk kornproduksjon**

I referansebruksberegningene som er kommet i etterkant av årets jordbruksoppgjør kan det se ut som om korn er en av årets "vinnere". Bildet er imidlertid mere nyansert enn det etter KIO sin oppfatning.

For det første er det innført et nytt prisnedskrivningstilskudd til importert kraftfôr. Selv om ikke detaljert regelverk for dette er utformet enda er det vanskelig å se for seg at en slik prisnedskrivning ikke vil redusere norsk korn sin konkurransekraft vs. importert kornfôr. Dette mener KIO er et svært uheldig signal og virkemiddel i en situasjon hvor regjeringen tydelig har uttalt at økt norsk selvforsyning basert på norske planteressurser er målsettingen.

At kostnadsutviklingen også er stor i husdyrsektoren som har kraftfor som en stor kostnad er vi klar over, men det som nå skjer i verdensmarkedet på korn driver prisen på husdyrprodukter opp verden over. Noe som allerede i dag kommer til syne ved at norsk svensk og dansk melkepris allerede er på samme nivå som norsk. Det er idag rom i importvernet for økte priser på husdyrprodukter og økte priser på verdensmarkedet for kraftfôrvarer vil slå inn i alle markeder for husdyrprodukter. Dette er kostnader som i neste omgang rammer forbrukere over hele verden i matvarebutikken, og hvis regjeringen er bekymret for inflasjon i Norge av den grunn så må det strammes til i andre deler av økonomien enn i landbruket.

Det vi ser konturene av nå er at norske matvarepriser i butikk blir relativt lavere enn tidligere sammenlignet med nabolandene.

KIO mener derfor at midlene som er brukt i årets ramme til prisnedskrivning av importert kraftfôrvarer må Stortinget flytte over til å styrke norsk kornproduksjon.

Norsk og importert korn koster med den inngåtte avtale størrelsesorden det samme dags dato. Hvis verdensmarkedsprisen fortsetter å stige, kan vi havne i en situasjon hvor det blir lønnsomt for norske kornbønder å eksportere avlingen, mens norske kornkjøpere vil måtte importere ditto mere, og importen vil bli prisnedskrevet jfr. den nye ordningen. Vi mener det blir svært ulogisk og sikkert utilsiktet hvis en slik situasjon skulle oppstå. Det er likevel ikke usannsynlig at vi om kort tid kan være i en slik situasjon.

Fordelingsmessig i kornproduksjonen mener KIO at det mangler virkemiddel for å styrke økonomien på små og mellomstore kornbruk. KIO har i mange år etterlyst struktur (trappetrinn på arealstørrelser) på tilskuddene i kornproduksjonen. Slik tilskuddene er utformet idag, og med betydelig økning på kornpris vil det i stor grad legge til rette for betydelig strukturrasjonalisering i kornproduksjon. Av erfaring vet en at dette fører til redusert kornareal og dermed redusert norsk kornproduksjon ved at små skifter tas ut av bruk til korn, og kornproduksjonen i marginale korndistrikter reduseres. Skal norsk selvforsyning styrkes, så må disse arealene og områdene fortsatt benyttes til kornproduksjon.

Norsk matkorn dyrking bidrar i enda større grad enn forkorndyrking til selvforsyningsgraden. Økonomien i matkorn dyrkingen var allerede før årets oppgjør for svak vs. forkorndyrking for å få opp den norske matkornproduksjonen. Med målprisene det legges opp til i årets

jordbruksoppgjør er det relative forholdet mellom mat og forkorn ytterligere svekket til fordel for forkorn. Dette sammen med de høye gjødselprisene vil føre til at norsk matkornproduksjon er satt under ytterligere press, og det kan forventes en nedgang i matkornproduksjon vs. forkorn med fordelingsopplegget i årets avtale.

Det er bra og helt nødvendig at partene har signalisert at oppgjøret vil bli fulgt opp med etterprøving i budsjettneemda i høst. Dette er helt nødvendig, og som det går fram av eksemplene ovenfor tror vi i KIO at en raskt vil se (forhåpentligvis) utilsiktede virkninger av årets avtale som raskt bør rettes opp. Vi forstår at det har vært krevende forhandlinger, og at det lett kan bli utilsiktede virkninger når mye penger brukes i ei næring samtidig med at ordningene ikke er veldig treffsikre i forhold til målsettingene. Slike utilsiktede virkninger må rettes opp så raskt som mulig.

Problemstillinger som har betydning for jordbruksoppgjøret knyttet til grunnlagsmaterialet osv. som ligger innenfor mandatet til inntektsutvalget (Grytten-utvalget) vil KIO komme tilbake med innspill på når utvalgets innstilling legges ut til høring.

For styret i Kornbøndernes Interesseorganisasjon

Håkon Tørrestad

Leder